

li imperio. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

XXVI. Ecclesia non habet nativum ac legitimum jus acquirendi ac possidendi. Alloc. *Numquam*, 15 Decemb. 1856; encycl. *Incredibili*, 17 Septembris 1863.

XXVII. Sacri Ecclesiæ ministri Romanusque Pontifex ab omni rerum temporalium cura ac dominio sunt omnino excludendi. Alloc. *Maxima quidem*, 9 Junii 1862.

XXVIII. Episcopis, sine gubernii venia, fas non est vel ipsas apostolicas litteras promulgare. Alloc. *Numquam fore*, 15 Decembris 1856.

XXIX. Gratia a Romano Pontifice concessa existimari debent tamquam irrita, nisi per gubernium fuerint implorata. Alloc. *Numquam fore*, 15 Decembris 1856.

XXX. Ecclesiæ et personarum ecclesiasticarum immunitas a jure civili ortum habuit. Litt. apost. *Multiplices inter*, 18 Junii 1851.

XXXI. Ecclesiasticum forum pro temporalibus clericorum causis, sive civilibus, sive criminalibus, omnino de medio tollendum est, etiam inconsulta et reclamante Apostolica Sede. Alloc. *Acerbissimum*, 27 Septembris 1852; alloc. *Numquam*, 15 Decembris 1856.

XXXII. Absque ulla naturalis juris et æquitatis violatione potest abrogari personalis immunitas, qua clerici ab onere subeundæ exercendæque militiæ eximuntur; hanc vero abrogationem postulat civilis progressus, maxime in societate ad formam liberioris regiminis constituta. Epist. ad Episc. Montisregal., *Singularis Nobisque*, 29 Septemb. 1864.

XXXIII. Non pertinet unice ad ecclesiasticam jurisdictionis potestatem proprio ac nativo jure dirigere theologiarum rerum doctrinam. Epist. ad Archiep. Frising., *Tuas libenter*, 21 Decembris 1863.

XXXIV. Doctrinam comparantium Romanum Pontificem principi

libero, et agenti in universa Ecclesia, doctrina est quæ medio ævo prævaluit. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

XXXV. Nihil vetat, alicujus Concilii generalis sententia aut universorum populorum facto, summum pontificatum a Romano Episcopo atque urbe ad alium Episcopum aliamque civitatem transferri. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

XXXVI. Nationalis Concilii definitio nullam aliam admittit disputationem, civilisque administratio rem ad hosce terminos exigere potest. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

XXXVII. Institui possunt nationales ecclesiæ ab auctoritate Romani Pontificis subductæ planeque divisæ. Alloc. *Multis gravibusque*, 17 Decembris 1860; alloc. *Famdudum*, 18 Martii 1861.

XXXVIII. Divisioni Ecclesiæ in orientalem atque occidentalem nimia Romanorum Pontificum arbitria contulerunt. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

§ 6. ERRORES DE SOCIETATE CIVILITUM IN SE, TUM IN SUIS AD ECCLESIAM RELATIONIBUS SPECTATA.

XXXIX. Reipublicæ status, utpote omnium jurium origo et fons, jure quodam pollet nullis circumscripto limitibus. Alloc. *Maxima quidem*, 9 Junii 1862.

XL. Catholicæ Ecclesiæ doctrina humanæ societatis bono et commodis adversatur. Epist. encycl. *Qui pluribus*, 9 Novembris 1846; alloc. *Quibus quantisque*, 20 Aprilis 1849.

XLI. Civili potestati, vel ab infideli imperante exercitæ, competit potestas indirecta negativa in sacra; eidem proinde competit nedum jus quod vocant *exequatur*, sed etiam jus *appellationis*, quam nuncupant *ab abusu*. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

XLII. In conflictu legum utriusque potestatis jus civile prævalet. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

XLIII. Laica potestas auctoritatem habet rescindendi, declarandi, ac faciendi irritas solemnes conventiones (vulgo Concordata) super usu juris ad ecclesiasticam immunitatem pertinentium cum Sede Apostolica initas, sine hujus consensu, imo et ea reclamante. Alloc. *In consistoriali*, 1 Novemb. 1850; alloc. *Multi*, 17 Decemb. 1860.

XLIV. Civilis auctoritas potest se immiscere rebus quæ ad religionem, mores, et regimen spirituale pertinent. Hinc potest de instructionibus judicare quas Ecclesiæ pastores ad conscientiarum normam pro suo munere edunt, quin etiam potest de divinatorum Sacramentorum administratione et dispositionibus ad ea suscipienda necessariis decernere. Alloc. *In consistoriali*, 1 Novemb. 1850; alloc. *Maxima*, 9 Junii 1862.

XLV. Totum scholarum publicarum regimen, in quibus juvenus christianæ alicujus reipublicæ instituitur, episcopalibus dumtaxat seminariis aliqua ratione exceptis, potest ac debet attribui auctoritati civili; et ita quidem attribui, ut nullum alii cuicumque auctoritati recognoscatur jus immiscendi se in disciplina scholarum, in regimine studiorum, in gradu collatione, in delectu, aut approbatione magistrorum. Alloc. *In consistoriali*, 1 Novemb. 1850; alloc. *Quibus luctuosissimis*, 5 Sept. 1851.

XLVI. Immo in ipsis clericorum seminariis methodus studiorum adhibenda civili auctoritati subjicitur. Alloc. *Numquam fore*, 15 Decembris 1856.

XLVII. Postulat optima civilis societatis ratio, ut populares scholæ, quæ patent omnibus cujusque e populo classis pueris, ac publica universim instituta quæ litteris severioribusque disciplinis tradendis et edu-

cationi juventutis curandæ sunt destinata, eximantur ab omni Ecclesiæ auctoritate moderatrice, vi, et ingerentia, plenoque civilis ac politicæ auctoritatis arbitrio subjiciantur ad imperantium placita et ad communium ætati opiniorum amussim. Epist. ad archiep. Friburg., *Quum non sine*, 14 Julii 1864.

XLVIII. Catholicis viris probari potest ea juventutis instituendæ ratio quæ sit a catholica fide et ab Ecclesiæ potestate sejuncta, quæque rerum dumtaxat naturalium scientiam ac terrenæ socialis vitæ fines tantummodo vel saltem primario spectet. Epist. ad Archiep. Friburg., *Quum non sine*, 14 Julii 1864.

XLIX. Civilis auctoritas potest impedire quominus sacrorum Antistites et fideles populi cum Romano Pontifice libere ac mutuo communicent. Alloc. *Maxima quidem*, 9 Junii 1862.

L. Laica auctoritas habet per se jus præsentandi Episcopos, et potest ab illis exigere ut ineam diocesium procuracionem antequam ipsi canonicam a S. Sede institutionem et apostolicas litteras accipiant. Alloc. *Numquam fore*, 15 Decemb. 1856.

LI. Imo laicum gubernium habet jus deponendi ab exercitio pastoralis ministerii Episcopos, neque tenetur obedire Romano Pontifici in iis quæ Episcopatum et Episcoporum respiciunt institutionem. Litt. apost. *Multiplices inter*, 10 Junii 1851; alloc. *Acerbissimum*, 27 Sept. 1852.

LII. Gubernium potest suo jure immutare ætatem ab Ecclesia præscriptam pro religiosa tam mulierum quam virorum professione, omnibusque religiosis familiis indicare ut neminem sine suo permisso ad solemnia vota nuncupanda admittant. Alloc. *Numquam fore*, 15 Decembris 1856.

LIII. Abrogandæ sunt leges quæ ad religiosas familiarum statum tutandum, earumque jura et officia pertinent; imo potest civile gubernium

iis omnibus auxilium præstare, qui a suscepto religiosæ vitæ instituto deficere ac solemnia vota frangere velint; pariterque potest religiosas easdem familias perinde ac collegiatus ecclesias et beneficia simplicia, etiam jurispatronatus, penitus extinguere, illorumque bona et redditus civilis potestatis administrationi et arbitrio subicere et vindicare. Alloc. *Acerbissimum*, 27 Sept. 1852; alloc. *Probe memineritis*, 22 Januarii 1855; alloc. *Cum sæpe*, 26 Julii 1855.

LIV. Reges et principes non solum ab Ecclesiæ jurisdictione eximuntur, verum etiam in quæstionibus jurisdictionis dirimendis superiores sunt Ecclesiæ. Litt. apost. *Multiplices inter*, 10 Junii 1851.

LV. Ecclesia a statu, statusque ab Ecclesia subjungendus est. Alloc. *Acerbissimum*, 27 Sept. 1852.

§ 7. ERRORES DE ETHICA NATURALI ET CHRISTIANA

LVI. Morum leges divina haud egent sanctione, minimeque opus est ut humanæ leges et naturæ jus conformentur, aut obligandi vim a Deo accipiant. Alloc. *Maxima quidem*, 9 Junii 1862.

LVII. Philosophicarum rerum morumque scientia, itemque civiles leges possunt et debent a divina et ecclesiastica auctoritate declinare. Alloc. *Maxima quidem*, 9 Junii 1862.

LVIII. Aliæ vires non sunt agnoscendæ nisi illæ quæ in materia positæ sunt; et omnis morum disciplina honestasque collocari debet in cumulandis et augendis quovis modo divitiis, ac in voluptatibus explendis. Alloc. *Maxima quidem*, 9 Junii 1862; epist. encycl. *Quanto conficiamur*, 10 Augusti 1863.

LIX. Jus in materiali facto consistit, et omnia hominum officia sunt nomen inane, et omnia humana facta juris vim habent. Alloc. *Maxima quidem*, 9 Junii 1862.

LX. Auctoritas nihil aliud est nisi numeri et materialium virium summa. Alloc. *Maxima quidem*, 9 Junii 1862.

LXI. Fortunata facti injustitia nullum juris sanctitati detrimentum affert. Alloc. *Famdudum cernimus*, 18 Martii 1861.

LXII. Proclamandum est et observandum principium quod vocant *de non interventu*. Alloc. *Novos et ante*, 28 Septembris 1860.

LXIII. Legitimis principibus obedientiam detrectare, imo et rebellare licet. Epist. encycl. *Qui pluribus*, 9 Novembris 1846; alloc. *Quisque vestrum*, 2 Octobris 1847; encycl. *Noscitis et Nobiscum*, 8 Decembris 1849; litt. apost. *Cum catholica*, 26 Martii 1860.

LXIV. Tum cujusque sanctissimi juramenti violatio, tum quælibet scelestas flagitiosaque actio sempiternæ legi repugnans, non solum haud est improbanda, verum etiam omnino licita, summisque laudibus efferenda, quando id pro patriæ amore agatur. Alloc. *Quibus quantisque*, 20 Aprilis 1849.

§ 8. ERRORES DE MATRIMONIO CHRISTIANO

LXV. Nulla ratione ferri potest Christum erexisse matrimonium ad dignitatem Sacramenti. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

LXVI. Matrimonii sacramentum non est nisi quid contractui accessorium ab eoque separabile, ipsumque Sacramentum in una tantum nuptiali benedictione situm est. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

LXVII. Jure naturæ matrimonii vinculum non est indissolubile, et in variis casibus divortium proprie dictum auctoritate civili sanciri potest. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851; alloc. *Acerbissimum*, 27 Sept. 1852.

LXVIII. Ecclesia non habet potestatem impedimenta matrimonium

dirimentia inducendi; sed ea potestas civili auctoritati competit, a qua impedimenta existentia tollenda sunt. Litt. apost. *Multiplices inter*, 10 Junii 1851.

LXIX. Ecclesia sequioribus sæculis dirimentia impedimenta inducere cœpit, non jure proprio, sed illo jure usa quod a civili potestate mutuata erat. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

LXX. Tridentini canones qui anathematis censuram illis inferunt qui facultatem impedimenta dirimentia inducendi Ecclesiæ negare audeant, vel non sunt dogmatici, vel de hac mutuata potestate intelligendi sunt. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

LXXI. Tridentini forma sub infirmitatis poena non obligat, ubi lex civilis aliam formam præstituat, et velit hac nova forma interveniente matrimonium valere. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

LXXII. Bonifacius VIII votum castitatis in ordinatione emissum nuptias nullas reddere primus asseruit. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

LXXIII. Vi contractus mere civilis potest inter christianos constare veri nominis matrimonium; falsumque est aut contractum matrimonii inter christianos semper esse Sacramentum, aut nullum esse contractum si Sacramentum excludatur. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851; lettera di Pio IX al Re di Sardegna, 9 Sett. 1852; alloc. *Acerbissimum*, 27 Sept. 1855; alloc. *Multis gravibusque*, 17 Decemb. 1860.

LXXIV. Causæ matrimoniales et sponsalia suapte natura ad forum civile pertinent. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851; alloc. *Acerbissimum*, 27 Sept. 1852.

N. B. Huc facere possunt duo alii errores de clericorum cælibatu abolendo et de statu matrimonii statui virginitatis antefendo. Confo-

diuntur, prior in epist. encycl. *Qui pluribus*, 9 Nov. 1846; posterior in litt. apost. *Multiplices inter*, 10 Junii 1851.

§ 9. ERRORES DE CIVILI ROMANI PONTIFICIS PRINCIPATU

LXXV. De temporalis regni cum spirituali compatibilitate disputant inter se christianæ et catholicæ Ecclesiæ filii. Litt. apost. *Ad Apostolicæ*, 22 Augusti 1851.

LXXVI. Abrogatio civilis imperii, quo Apostolica Sedes potitur, ad Ecclesiæ libertatem felicitatemque vel maxime conduceret. Alloc. *Quibus quantisque*, 20 Aprilis 1849.

N. B. Præter hos errores explicitè notatos, alii complures implicite reprobantur proposita et asserta doctrina, quam catholici omnes firmissime retinere debent, de civili Romani Pontificis principatu. Ejusmodi doctrina luculentur traditur in alloc. *Quibus quantisque*, 20 Aprilis 1849; *Si semper antea*, 20 Maji 1850; in litt. apost. *Cum catholica Ecclesia*, 26 Martii 1860; in alloc. *Novos*, 28 Sept. 1860; *Famdudum*, 18 Martii 1861; *Maxima quidem*, 9 Junii 1862.

§ 10. ERRORES QUI AD LIBERALISMUM HODIERNUM REFERUNTUR

LXXVII. Ætate hac nostra non amplius expedit religionem catholicam haberi tanquam unicam status religionem, ceteris quibuscumque cultibus exclusis. Alloc. *Nemo vestrum*, 26 Julii 1855.

LXXVIII. Hinc laudabiliter in quibusdam catholici nominis regionibus lege cautum est, ut hominibus illuc immigrantibus liceat publicum proprii cujusque cultus exercitium habere. Alloc. *Acerbissimum*, 27 Sept. 1852.

LXXIX. Enimvero falsum est civilem cujusque cultus libertatem, itemque plenam potestatem omnibus attributam quaslibet opiniones cogi-

tationesque palam publiceque manifestandi conducere ad populorum mores animosque facilius corrumpendos, ac indifferentissimi pestem propagandam. Alloc. *Numquam fore*, 15 Decembris 1856.

LXXX. Romanus Pontifex potest ac debet cum progressu, cum liberalismo, et cum recenti civilitate sese reconciliare et componere. Alloc. *Fandudum cernimus*, 18 Martii 1861.

De hac celebri *Syllabo*, qui omnium catholicorum tessera esse debet, inter ceteros vid.: SEGUR: *Le obiezioni popolari sull'Enciclica*.—VICCARI: *Apologia popolare del Sillabo di Pio IX*, Roma.—DE-CHIARA: *Il primato della fede sulla filosofia razionale moderna*; it. *La Chiesa e il realismo*, Napoli.—SORDI: *Il Sillabo di Pio IX esposto in*

forma di catechismo.—FALCONI: *Il Sillabo Pontificio, ossia confutazione degli errori in esso contenuti*.—KELLER: *L'Enciclica e i principii del 1789*.—ARNALDI: *La vita dell'umanità e l'Enciclica dell' 8 Dicembre*, Genova.—GUAL: *Oracula Pontificia, præsertim encyclicæ Quanta cura, et Syllabi, Parisiis*.—MOGLIA: *La tirannia repressa dal Sillabo*, Piacenza.—*L'Apologista*, anno 1870, *Dimostrazione apologetica del Sillabo*.

* Scavini-Del Vecchio en el apéndice 26, tomo 4, núm. 186 trae 40 proposiciones sacadas de las obras de Rosmini, condenadas por el Santo Oficio en 14 de Diciembre de 1887, las cuales omitimos por brevedad. (Véase también Ninzatti, tomo 2, núm. 1823.)*

APÉNDICE PRIMERO

(CORRESPONDIENTE AL NÚM. 2742)

Acerca de la resolución del Santo Oficio sobre el modo de proceder con los casados civilmente que, reconocidos, quieren contraer matrimonio canónico.—Profesión de fe que debe hacer el hereje al abjurar la herejía.—Abjuración de la herejía.

A los casados civilmente antes de la publicación del Código civil (1889), como á los que se casaron después, se les considera pecadores públicos, según se ha dicho en el núm. 2742. Los últimos son además tenidos como apóstatas, al menos en el foro externo; porque en España ningún católico puede casarse civilmente, si á su celebración no ha precedido, según el referido Código, la abjuración de la religión católica. Por lo cual, si después, arrepentidos, quieren contraer verdadero matrimonio católico, deben hacer profesión de la verdadera fe y obtener, de persona facultada, la absolución de las penas canónicas impuestas por la Iglesia, al tenor de la respuesta dada por el Comisario general del Santo Oficio al señor obispo de Menorca, del modo siguiente:

«Ilmo. ac Rvdmo. D. Episcopo Minoricensi.—Ilme. ac Rvdme. Domine: Ad petitionem tuam circa apostatas, qui postea matrimonium contrahere volunt in facie Ecclesiæ, provisum est per facultatem, qua gaudent Episcopi et Inquisitores absolventi hæreticum, qui judicialiter in ipsorum foro exteriori comparet et ibi

suum crimen confitetur. Absolutus autem sic in foro exteriori potest deinde absolvi a quolibet confessario in foro conscientie absolute sacramento. Igitur, Amplitudo Tua, curet, ut hæretici seu apostatae, de quibus agitur, coram Te vel Tuo Delegato, præsentem Notario ecclesiastico, vel alio viro ecclesiastico ejus vices agente, et uno vel pluribus testibus, crimen suum confiteantur, Ecclesiæ veniam implorent, et formulam abjuracionis hispanico sermone exaratam, quæ legitur in libro P. Mach, cui titulus *Tesoro del Sacerdote*, editio 10.^a, pag. 821 (edit. 11.^a, p. 866, et edit. 12.^a, pag. 954), genuflexi recitent ac cum testibus subscribant. Deinde absolvantur juxta formulam ibidem, pag. 823, 824 (edit. 11.ª, pags. 868-869, et edit. 12.ª, paginas 957-958) adunatam.

»Interim fausta quæquæ a Domino tibi adprecor. Romæ 21 Mart. 1899. Addictissimus in Domino, THOMAS MARIA GRANELLO, O. P., *Commissarius Generalis S. R. et U. Inquisit.*»

(Véase Mach, pag. 1087, número 677, edición 12.ª)

Para comodidad del Delegado ó en-